

УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКОВОГО ГЕНЕРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ.

Видає і редагує Український Військовий Генеральний Комітет

Адреса: Київ, В.-Володимирська вул. Педагогічний Музей.

ПЕРЕДПЛАТА: На рік—9 карб., на пів року—5 карб., на 3 місяця—3 карб.

План роботи технічного відділу при Генеральному Військовому Комітеті.

Як відомо всім при Генеральному Комітеті розпочав свої роботи технічний відділ. Для відомості про його роботу подаємо план вироблений відділом і затверджений Комітетом.

Технічний відділ по мірі свого збільшення мусить розвернутись на тринадцять слідуючих секцій:

1 секція—авіаційна, 2 — повітроплавна (тракторна), 3—автомобільна (броньова), 4—гарматна (кулемьоти), 5—будівнича (квартирно-продовольча), 6—залізнична, 7—інтенданська, 8—механічна (арсенали, заводи), 9—мостова (понтонна), 10—телеграфна, 11—санітарна, 12—хімічна та 13—санітарна.

Першим завданням відділу є організація окремих гуртків при спеціальних частинах армії як у Києві, так і на фронті. Зараз до відділу прикликаються свідомі спеціалісти, щоб по зможі тепер технічний відділ міг дати готове ядро людей по улаштуванню спеціальних частин українського війська. Для переведення цієї мети в життя технічний відділ входить в тісний зв'язок з спеціальними частинами усіх армій, з'єднує в них українців в окремі гуртки і збирає відомості про їх кількість і спеціальність.

Технічний відділ по можливості допомагає переводу усіх українців-спеціалістів на Україну, в українські частини, ставлячи своєю метою українізацію майстерів та арсеналів України.

Кожна секція відділу по мірі своєї організації виробляє план роботи. В найблизшому часі відділом будуть улаштовані лекції по спеціальних питаннях кожної секції; будуть закликані по можливості всі місцеві спеціалісти техніки. При відділі розробляються проекти по широкій організації технічних сил. Ці проекти о скоро будуть оголошені до відома осіб, які цікавляться справою утворення спеціальних частин війська.

За вказівками в справах технічних треба звертатись безпосередньо до голови відділу М. Шумицького.

Анкета Генерального Комітету.

Для того, щоб зробити точний підрахунок українців-воїнів в російській армії агітаційно-просвітним відділом була розроблена, видана і розіслана 1 вересня анкета (опрос) по українських громадах. В анкеті агітаційно-просвітний відділ прохав, щоб відповідь на всі питання була надіслана не пізніше 15 вересня с. р. Відповіді од громад одержуються уже в Комітеті, але маємо за обов'язок нагадати всім громадам, що не надіслали ще повідомлень, аби вони прискорили висилку заповнених анкет.

Від Шкільної Секції.

До Агітаційно-Просвітнього відділу Ген. Комітету надходять вимоги з багатьох частин про те, щоб прислати агітаторів-організаторів. Дорогі товариші! Задобити ці вимоги Шкільна Секція, що провадить агітаційні курси, може, лише маючи до того відповідні грошові засоби, бо треба оплачувати лекторів, забезпечувати організаторів підручниками. Коли Ви, товариші, хочете збудувати організоване українське військо не на добрих лише бажаннях, а на міцних життєвих підвалинах, то присилайте як найскоріше гроші для нашої Секції, що є найживішим нервом життя Українців-воїнів. Окрім загальної підготовки організаторів, насувається негайна потреба організації кур-

сів що-до Установчих зборів України й Росії.

Отже, гроші й гроші! Надсилайте по адресі: Київ, Укр. Військовий Генер. Комітет для Агіт.-Просвітнього відділу.

Голова Шкільної Секції Препор.

Неронович.

Висліди комісії в справі полку ім. Богдана Хмельницького.

Обміркувавши всі подробиці цього діла і порівнявши заяви свідків з об'єктивними даними, що добути протоколами, дослідями і даними експертів, слідча комісія зробила такий висновок:

1) що під час одправки 26 липня с. р. з станції Київ товарний першого та другого ешалонів 1 україн. імені Богдана Хмельницького полку підполковник Васильківський, який доглядав за посадкою, не вжив відповідних заходів, щоб додивитись за правильністю посадки та поведінкою козаків. В наслідок цього багато із козаків тут же на товарній станції напали і почали ще до одправки ешалонів, стріляти з рушниць, як в гору так і з нахилом приблизно в 45 градусів. При цьому з боку начальників не було вжито відповідних заходів, щоб припинити стрілянину та відібрати набой.

2) що 1 і другий ешалони полку відійшли від ст. Київ товарний, стріляючи з рушниць весь час поки потяг посувався від товарної станції мимо пасажирської і далі до першої остановки.

3) що ніяких даних, які виявляли б спеціальний обстріл караульного помещання вартового ескадрону гв. Подольського кірасієвського полку на ст. Київ пасажирський, нарочитий обстріл вокзалу і стрілянину в населення, слідством не добуто ні відносно першого ешалону, ані другого.

4) що під час того, як 2-й ешалон проходив мимо пасажирської станції Київ по вагонах ешалона по власній ініціативі командіра ескадрона штабс-ротмістра Віка була одкрита стрілянина кірасірами, які розсипались в цеп, при чому наслідком стрілянини було забитих 3 і 7—8 чоловік покалічених.

5) що слідчій комісії не пощастило установити, хто з військових начальників дав наказ командірові кірасієвського полку викликати до пост Волинський 2-й ескадрон кірасірів, щоб відібрати зброю та арештувати ешалон.

6) що на посту Волинському окремі, нестановлені слідством козаки 1 україн. Богдана Хмельницького полку виявили опір викликаному для обеззброєння ешалона 2 ескадрону лейб-гвардії Подільського кірасієвського полку і зріклись виконати вимогу що до видачі зброї, почавши стріляти з рушниць по кірасірам.

7) що після обеззброєння 2 ешалона окремі кірасіри, слідством нестановлені,

поводились нечесно як з де якими офіцерами ешалона, так і з козаками, при чому де яких богданівців ударами прикладів побито, а одного козака легко поранено шаблею біля правої лопатки.

8) що кілька кірасірів в числі котрих був Прокопенко, побили прапорщика Гладкого, після того, як їх попередили, що він офіцер.

9) що перед виступом полку окремими особами велась агітація, щоб полк залишився в Києві, а кірасіри та донці-козаки були послані на фронт, при чому ці особи змагались схилити де котрі частини київського гарнізону до підтримання цих вимог, але ця агітація успіху не мала і переважна більшість поставилась до агітації негативно.

Слідством також не встановлено, щоб ця агітація та спроби що до поширення друкованої відозви „Вільні козацькі думки“ були в якому небудь причинному зв'язку з тим, що сталося 26 липня.

10) Слідством також не встановлено даних, які б викликали гадку, що окремі вистріли, які спостерегались де котрими свідками під час проходження ешалона від товарної станції до кадетської роші розлягались з різних міст як города, так і Батіївої гори, Соломенки, території станції і Кадетської роші—мали яке небудь відношення до самого факту проходження ешалонів полку Богдана Хмельницького і тому комісія знаходить, що ці вистріли повинні бути залічені до категорії випадкових, які так часто чути в останній час в різних місцях.

11. Звертаючись до правничої кваліфікації матеріалу, добутого попереднім слідством, комісія знаходить:

а) що в діяльності підполковника 1-го укр. Б. Хмельницького полку Васильківського та начальників 1 і 2 ешалонів того ж полку, які не вжили заходів, аби не було п'яних серед козаків ешалону, була припинена стрілянина і одібрані набой, є ознаки бездіяльності влади, се б то вчинків, зазначених в 142 стр. 22 кн. Св. В. П. 1869 р. видан. 4.

б) що у вчинках козаків, як 1-го, так і другого ешалонів, які напившись провадили безладну стрілянину, як на території товарної станції, так і при проході ешалонів мимо города і пасажирської станції є знаки злочинства, зазначеного в 2 ч. 192 ст. XXII кн. С. В. П. 1869 р. вид. 4.

в) що у вчинках штаб-ротмістра гв. кірасієвського Подольського полку Віка, який наказав стріляти в другий ешалон полку Богдана Хмельницького, що проходив через територію пасажирської станції, тому полягають ознаки перевищення влади, се б то злочинство, яке розглядається 141 ст. XXII кн. Св. В. П. 1869 р. видан. 4.

г) що у вчинках кірасіра Прокопенка, який ударив прапорщика Гладкого, є ознаки 110 ст. XXII кн. Св. В. 1869 р. видан. 4.

Приймаючи до уваги: 1) що справа, яку розслідувала комісія по ознакам 110 ст. XXII кн. Св. В. П. 1869 р. вид. 4 припиняється порядком, встановленим приказом по В. В. 1917 р. за № 336, через те, що не знайдено винуватих 2) що обвинувачення начальствующих особ 1 укр. ім. В. Х. полку в бездіяльності і, штаб-ротмістра Віка в перевищенні влади і кірасіра Прокопенка, що образив офіцера, які виникли при провадженні слідства, не стосуються одно до другого і з'являються цілком незалежними одна од другої справами і 3) що обвинувачення козаків 1 укр. ім. полку згідно з 2 частию 192 ст. XXII кн. Св. В. П. 1869 р. вид. 4 не стосуються також до других вищезгаданих справ і підлягає полковому суду.

Слідча комісія, керуючись 348 ст. 24 кн. Св. В. П. 1869 р. вид. 4, постановила: надіслати по справу Головнокомандуючому арміями південно-західного фронту для розділу і законного направлення військовим слідчим в полковий суд і для припинення в Київський Військовий Окружний суд.

Українське військо в корніловські дні.

Чи то випадково так сталося, чи був тут чийсь певний план, але саме на передодні виступу Корнілова в ** корпусі почалася агітація якихось людей. Агітація мала очевидну мету викликати заколоти серед війська і натравити одну його частину проти другої.

До речі доводиться сказати, що ця агітація йшла від неукраїнських елементів цього (українського) корпусу, і хоч вона не була одверто направлена проти українців, але все таки привела до того, що на мітингу, скликаному невідомими особами, виникли дикі сцени лайки і навіть бійки, жертвою якої став один з популярних в корпусі українських офіцерів поручик П.

Це було в неділю 27 серпня.

29-го було свято і на цей день знов було призначено мітинг.

Саме в цей час стало відомо про замах Корнілова та інших генералів. При тій настрою, який утвердився 27-го, цілком природно було чекати нових ще більших вибухів проти офіцерів і особливо проти вищих командирів.

Одповідальні громадські діячі корпусу зрозуміли всю небезпеку моменту і цілком свідомі того, що всяка дезорганізація і заколот тільки збільшують шанси контр-революціонерів, твердо рішили дати рішучу одсіч всім, хто сіяв смуту. Для українців ясно було, що в цей час, більше чим коли, потрібне їднання всіх демократичних сил біля одного центру, і цим центром для всіх була Українська Центральна Рада.

Тоді ще неможна було сказати, до яких розмірів досягне контр-революція, які групи населення вона захопить і які форми прийме, але для українців було зрозуміло одно, що щоб не трапилось, а волю України треба боронити до краю і йти тим шляхом, який буде вказано Центральною Радою.

Комітети і всі військові ради корпусу всіх сил вживали, аби не допустити ніяких неорганізованих виступів, необдуманих заходів, закликаючи всі демократичні організації, щоб під їх керівництвом у відповідний момент орга-

нізовано і одностайно встати на боротьбу з контр-революціонерами.

Серед таких обставин, як тоді були, не можна було й казати, про довіря вишій командній владі. Необхідно було на цей час взяти керування військом комусь, хто ще може мати авторитет і довіря в очах вояцтва. І цією метою було утворено при штабі корпусу тимчасовий комісаріят з 3-х осіб—представників: Ц. Ради, армейського комітету і корпусного комітету. Разом з тим з наказу армейського комісара поставлено було контроль при телеграфі. Таким чином вся справа керування корпусом була в руках комісаріату, який ставив своїм найближчим завданням не допустити ніякої дезорганізації у війську і ждати вказівок з центру.

За такий центр ніяк не можна було визнати Петроград, бо між Петроградом і корпусом стояв Корнілов з своїм військом і тому навіть телеграми з підписом Керенського зустрічались з недовір'ям: чи справді їх Керенський писав?

При таких обставинах всі, навіть не українці, на об'єднаному засіданні всіх рад корпусу за такий центр одностайно визнали Київ. І очі всіх в цей час зверталися до Української Центральної Ради і од неї одної ждали собі поради.

Цими заходами керівним органом корпусу вдалося досягти того, що спокій і порядок в нім під час корнілівського повстання не порушувався. Корпус признав над собою єдину демократичну владу од нижчих її органів до найвищих і тим довів своє свідоме відношення до подій і свою вірність ідеалам революції на Україні і в Росії.

Разом з тим стало очевидно, що серед свідомої демократії нема серйозних підстав для національної ворожнечі, про яку говорилося і писалося в газетах і що ця ворожнеча, штучно посіяна антидемократичними особисто заінтересованими противниками українзації одразу зникає, коли тільки перед демократією встає спільне завдання яке може дати ґрунт для співробітництва.

Представник Генерального Комітету при ** корпусі Селецький.

3 життя українських військових громад.

Українська громада військових гідротехніків.

25 травня при „Гідроюзі“ (Управлінні Гідротехнічних робіт армії південно-західного фронту, Київ, Театральна площа 48а) з'організувалась українська громада військових гідротехніків. „Гідроюз“ має більше 40 строїтельних отрядів, які працюють при дартії на південно-західному фронті, і налічує до 20.000 співробітників, більш половини яких—українці. Але більшість їх працює на фронті, а в штабі у Києві вся влада в руках москвичів, німців та поляків. Під їх впливом майже вся вища адміністрація отрядів. На чолі „Гідроюза“ стоїть камер-юнкер В. Шлегель кар'єрист-реакціонер. В. Шлегель ставиться до українства вороже. Через причини ворожого відношення громада при штабі налічує всього 60 членів. Громада виділила з себе раду з п'яти чоловік, головою ради обрано т. Шумицького. Рада рішила засідати у Києві, і почала організувати фронт, але коли голова ради по-

відомив про своє існування д. Шлегеля, то він почав робити утиски на раду, а коли голова ради, обраний під той час у члени Генерального Комітету, відмовився їхати, Шлегель отдав його під військовий суд. Справа з судом тягнеться й до сього часу, бо Шлегель міняє своє відношення до українства відповідно прислів'ю „куди вітер віє“.

Але не дивлячись на тяжкі умови життя, українці організуються і перешкодою їм стоять тільки ті інженери „Гідроюза“, що сидять у Києві і роблять адвокатську роботу.

І завданням організованих мас „Гідроюза“ є найскоріша чистка його од кар'єристів-реакціонерів та інженерів-адвокатів. Для спільної ж роботи треба організуватись. Українці хай скрізь, де б вони не працювали, як гідротехніки, організуються на основі такого Статута для громад військових гідротехніків.

§ 1 Українці, що служать при всіх управах гідротехнічними роботами армії російського воєнного фронту, об'єднуються в окрему „Українську Громаду Військових Гідротехніків“, з такою метою: а) співучасть у заведенні автономії України в Російській федеративно-демократичній республіці. б) Організована взаємна поміч. і політичне освідмлення членів. в) Підтримання наших революційних армій в їхній боротьбі против чужоземних завойовників.

§ 2 Для досягнення згаданої в § 1-м мети „Українська Громада Військових Гідротехніків“, входить в тісний зв'язок через своїх представників з Українською Центральною Радою та іншими відповідними організаціями і посилає своїх представників у Виконавчі Комітети при всіх управах гідротехнічними роботами на всіх російських воєнних фронтах для охорони інтересів своїх членів, а також у гарнізонні Виконавчі Комітети для співучасті, і в Українській Військовий Генеральний Комітет для співробітництва. Для освідмлення членів Громади, як з справами самої Громади, так і з Українським громадянським рухом і з поступом визвольного руху російської держави Громада утримує своє постійне бюро і читальню, для членів Громади, улаштує збори для пояснювання питань по українству і суспільного строю, дбає про розповсюдження освідмлюючої літератури, в міру потреби і можливості розсилає своїм членам вісти про життя Громади і т. ін. В зносинах з народом Громада через своїх членів дбає по змові про національне і політичне освідмлювання широких українських народніх мас „Українська Громада Військових Гідротехніків“ має теж подбати про те, щоб і після ліквідації воєнних гідротехнічних робіт члени Громади могли далі працювати для добра України.

§ 3 Членами „Української Громади Військових Гідротехніків“, можуть бути усі Українці обох полов, що працюють у центральних управах і у всіх районах, відділах та отрядах гідротехнічних робіт армії усіх російських воєнних фронтів. Всі члени Громади мають повні права. Члени вносять в Громаду помісячну вкладку в розмірі найменше 1/2% службової плати.

§ 4 Головною властю Громади є Загальний збори членів Громади. Вони ствержують змінюють доповнюють статут Громади і вирішують всі основні питання напрямку діяльності Громади. Вони вибирають РАДУ Громади і Ревізійну комісію. Звичайні загальні збори скликає Рада Громади по закінченні кожного календарного року своєї діяльності; звичайні Загальні збори вислухують звіти Ради і Ревізійної Комісії і виносять відповідні постанови.

Надзвичайні Загальні збори скликаються при потребі вирішення основних питань і інших важких справ Громади, Радою Громади з власної ініціативи, а також при бажанні десяти частини усіх членів Громади, або четвертини Київських членів Громади. Оповістки про час, місце і програм загальних зборів розсилаються усім членам Громади за тиждень наперед. Загальні збори дієсні при всякій кількості присутніх членів Громади, але коли є не менше половини членів пробуваючих у Києві; Правосильними числяться тільки ті рішення загальних зборів на які заявиться більша половина голосуючих членів; у голосованні при затвердженні звітів діяльності Ради і Ревізійної Комісії не участвують члени Ради і Ревізійної Комісії. Система голосування вибирається загальними зборами.

§ 5 Виконуючим органом загальних Зборів і адміністративною владою Громади є Рада з п'яти членів і трьох кандидатів, вибраних загальними зборами з поміж членів Громади. Ра-

да вибірає з поміж себе Голову, заступника Голови, писаря і скарбника, Рада сходиться на засідання в означений день кожного тижня і вирішує біжучі справи Громади під проводом Голови, або його заступника абсолютною більшістю голосів в присутності не менш трьох членів.

§ 6 Рада Громади міститься постійно в Києві; поодинокі її члени не мають права без дозволу Ради виїздити з Києва.

§ 7 Члени „Української Громади Військових Гідротехників“, можуть творити на місцях своєї служби окремі автономні відділи Громади з своїми виборними Управами і з призначенням депутатів до Ради Громади і на Загальні Збори Громади. Діяльність відділів Громади буде означена Загальними Зборами членів Громади з-поза Києва, представниками тих відділів.

§ 8 Статут може бути доповнений або змінений після повідомлення про це всіх членів Загальними зборами в присутності не менше половини усіх членів двома третинами голосів.

§ 9 Ліквідувати діяльність Громади можуть тільки надзвичайні загальні збори нарочито на це скликані в присутності не менш двох третин усіх членів трьома четвертинами голосів присутніх. Як що на перші збори не збереться назначена кількість членів, тоді скликаються для цього другі Загальні Збори, які вирішують при всякій кількості присутніх всі справи.

§ 10 Майно заіквідованої „Української Громади Військових Гідротехників“ передається в необмежену власність Української Центральної Ради, або тої Української організації, яка прийме на себе громадянські обов'язки Центральної Ради.

Перший бригадний з'їзд українців представників полків 6, 10, 16, 26, 266, і 31 кулеметної роти 36 армейської запасної Бригади, що відбувся 15-16 червня 1917 року в м. Острозі.

Постановив: I. Що, до Центральної Української Ради:

1) Горяче вітати Центральну Українську Раду за її щирі і невинну організаційну працю на користь рідного краю, яку вона провадить вірним шляхом відповідно вимогам демократії і признати її до скликання Українського Союзу революційною краєвою владою на Україні.

II. В справі переведення в життя Універсалу, виданого Центральною Українською Радою:

2) Для об'єднання і планомірної організації українців заснувати в кожній роті і команді полків і кулеметних рот, ротну і командну раду з 3—5 душ.

3) Організувати полкову раду солдатських виборних, яка складається так: кожна рота і команда дає по одному представнику і одному заступникові, а офіцери і чиновники 4 представників.

4) Президіум ради солдатських виборних складається з одного голови, двох товаришів трьох секретарів і одного скарбника.

5) Заснувати бібліотечну комісію, яка організує бібліотеку і читальню, гроші для цього повинен давати полковий комітет з тих сум, з яких витрачаються гроші на загальні потреби полку.

6) Заснувати лекційно-агітаційну комісію, яка влаштувала б двохтижневі курси для дорослих, як цивільних, так і військових по українознавству: історія України, українська література, українська мова, школа, економіка України з питанням сучасного громадсько-політичного життя, автономія і федерація, права що до виборів, земельна справа, робітничі справа запровадила б життя універсал на повіті і роз'ясняла події сучасного моменту.

7) Заснувати по змозі хорі артистично-драматичну комісію які б давали концерти, вистави, що допомагало б поширенню національної свідомості і єднанню громадянства.

8) Прийняти як найбільшу участь у виборах до міських дум і земських уп-

рав і дати своїх представників до різних громадських організацій, тимчасового існуючих.

9) Для більш успішної культурно-просвітньої праці на демократичному ґрунті з'єднатись з місцевими українськими демократичними організаціями і порозумітись з демократичними елементами інших місцевих національностей.

10) Там, де в різних громадських органах: волостних, повітових комітетах земських і міських управах, вчительських комітетах і т. п., влада лишилась в руках людей ворожих до українства повести широку дужу організацію та освідмлення народу і тоді перевибрати адміністрацію.

11) Кошти, потрібні для наміченої праці добуваються з концертів, вистав та оподаткування членів ради, чи всіх українців полку згідно з постановою загальних зборів.

12) Ідучи на зустріч постанови Центральної Української Ради що до оподаткування, визнати що оподаткувати треба не тільки людність селянську, а й українців полку. Розмір мають встановити загальні збори.

13) В основу праці на повіті прийняти інструкцію, видану Центральною Українською Радою.

III. Що до війська.

14) Вважаючи на те, що в армейській запасній 16, 26, 39 і 266 полки перебувають команди і роти різних націй з яких потім формуються маршеві роти при чім українці висловлюють бажання покласти в українські корпуси, з'їзд представників українців 36 запасної бригади постановив: просити військовий генеральний комітет звернутись куди слід, щоб на далі цим полкам дано було право формувати із команд окремі українські маршеві роти які направлять в українські корпуси безпосередньо, через 6 і 10 запасні полки, а як це неможливо з технічного боку, то щоб у гнізках тилкових запасних полках і нарос-преділюючих пунктах виділяти українців і ротами і командами направляти в Українські корпуси.

15) Що до загальних питань про Українізацію війська і новобранців українців—приєднатись цілком до постанов в цих справах другого Всеукраїнського Військового з'їзду.

16) Визнаючи в принципі необхідність заснування бригадної ради українців представників полків і кулеметних рот 36 армейської запасної бригади доручити тимчасово раді українських солдатських депутатів 25 полка скликати звичайні збори обов'язково один раз у місяць, а екстрені по потребі з власної ініціативи, або по заяві одного із полків.

17) Доручити раді і 26 пішого запасного полку звернутись до відповідного начальства (бригадного командира), 36 бригади дати дозвіл на означенні з'їзди.

18) Найближчий бригадний з'їзд призначити на 20 Липня.

19) Постанови бригадного з'їзду доручити раді українських солдатських депутатів 26 пішого запасного полку представити бригадному командирові з проханням щоб їх було затверджено або вжито заходів до здійснення і надруковано в приказі по бригаді як обов'язкові для полків.

20) Визнати що полкові ради українських солдатських депутатів повинні важкі свої постанови представляти командирам части на затвердження і на надрукування в приказі.

21) Про всі свої постанови сповістити Центральну Українську Раду, Українській Генеральний Комітет, Бригадного командира 36 армейської запасної бригади відповідно постанові 19-й і Українську пресу.

Голова бригадного з'їзду *Гаченюк*
Секретарь *Любченко*

Вісти з армії.

Зібрання Українців представників від рот та команд 131-го пішого Тираспольського полку 1-го Вересня 1917 року постановило:

1) На запитання добр. Петлюри про діяльність Українців в останніх боях дати відповідь такого змісту: „позаяк українці в 131 полку не відокремлені, а воюють поруч з москалями, можна сказати лише взагалі, що настрої завше був і є бадьорий і полк за дні з 19-го по 21 Серпня, не тільки міцно державсь проти ворога, але ж і що раз не без успіху атакував його.“

2) З приводу контр-революційних заходів ген. Корнілова висловило, що ген. Корнігов і всі що з ним суть зрадники відчизни і волі. Смертна кара, якою він заплямував чистий прапор революції нехай паде на його голову.

3) Нашу Центральну Раду та Генеральний Секретаріат просимо вжити усіх засобів, аби на нашій Україні більш не висувувала голову гадюка контр-революції. Хай обрані українським народом керівники добре пам'ятають, що ми всі як один підтримаємо їх в боротьбі за щастя і добробут України і що одностайно ми боротимемся з ворогами волі, міцно стискаючи в руках зброю, яка ніколи не служитиме буржуазії!

4) Що серед нас не може мати місця будлі—який зрадник волі. Колиб же такий знайшовся, ми знищимо, його, як брудний бур'ян з города. Кожний з нас щиро дивитиметься, аби не було серед нас таких вирождів.

5) Українці-Тираспольці, дізнавшись про діяльність нашої Виконавчої Ради за останні часи, бажать їй міцно і твердо тримати в руках Український прапор на славу і користь української справи не тільки в нашій армії, але і по всьому північному фронт. Важка зараз справа, багато діла, але ж українське щире серце все переможе і не ухилиться з певного шляху, що веде до світлої мети щастя народного.

6) Першого вересня зробити вперше місячну відсоткову внеску із прибутків всіх воєк українців, згідно з постановою надзвичайного з'їзду українців 12 армії 6-го та 7-го серпня с. р. половину грошей залишити у скарбника на майбутні видатки полкової Ради, чверть одіслати у Київ до Національного Фонду, а решту передати у Виконавчу Раду 12-й армії на рідні справи.

7) Тимчасовому Полковому Комітету українських с. р. розпочати пропаганду партійного програму і з'ясувати його як українцям, так і москалям, щоб не було непорозумінь.

Голова Зібрання *С. Пилипенко.*

Писарь *І. Касянчук.*

Надзвичайні збори дивізійної української тимчасової Ради 33 піш. дивізії, 31 серпня 1917 року з приводу оповіщення в ч. 53 від. 23 серп. с. р. „Изв'єстий Со-в'ѣта Солд. Депутатовъ XII армії“ під

назвою „Діло Генерала Скалона“ винесли таку постанову:

„Вражена такою звісткою дивізійна тимчасова українська Рада 33 піш. дивізії проти цього рішуче протестує, позаяк досить гарно як тільки нам і нашій дивізії, але і всій XII армії відомо, що 33 піша українська дивізія, тільки вони на протязі 4 днів здержували натиск німців, аж поки наші частини вийшли із-за Дніни. Окремо ж 33 дивізія, дякуючи досить хитрому й умілому розпорядженню генерала Скалона до кількох разів була вратована від неминучого загибну в тому становищі в яке її ставив своїми розпорядженнями командир 43 корпусу, об чім мається в дивізії досить багато свідків. А через те тимчасова Рада 33 піш. дивізії вимагає від Виконавчої Ради XII армії, щоб вона вжила усіх засобів аби події негайно були освічені, позаяк велечезна ганьба, падаючи на генерала Скалона, разом падає і на всю 33 піш. див., котра цього з генералом Скалоном на чолі ні в якій разі не заслужила. Треба зауважити, що в одну із тяжких хвилин бою трапився такий випадок: начальник 186 дивізії генерал Вікторов, бузний Еггерт, їдучи на автомобілі, на все горло кричав: „Спасайся кто куда попал—німецькая кавалерія“ чим наводив страшний жах на знервованих воїнів і вносив невимовне безладдя в відходячих частинах.

Генерал же Скалон скрізь з'являвся, заспокоював, підбадьорював і повертав до бою салдат від жаху втерятих самовладу.

От же, не вважаючи на такі свої темні обурюючі вчинки, генерал Вікторов одержав від командира 43 корпусу генерала Болдирева велику дяку (!).

З приводу всього Рада прохає Виконавчу Раду XII армії вжити засобів аби військові частини не лишались таких начальників як генерал Скалон, позаяк такі люди є дійсні і справжні начальники, а не лицеміри, котрі роблять не ділом, а лише язиком.

Голова дів. Ради Мазюкевич.

Товариш голови Семеняга.

Писарь Боровик.

26 червня відбулась маніфестація і віче українців 12 пішої дивізії, улаштовані українськими організаціями полків дивізії.

О другій годині дня коло помешкання дивізіонного комітету зібралось коло 50 чоловік українців почувших про майбутню організацію і вели проміж себе палкі балачки про де які питання сучасного моменту.

Прийшов оркестр * пішого полку, заграв де кілька гарних маршів, чим зібрав ще більш людей.

Коло 3 години вийшли організатори маніфестації і весь народ рушив до місця призначеного для віча. Попереду йшов оркестр, який грав українські марші, марсельезу і т. н. Далі несли великий блакитно-жовтий прапор і йшов народ. По дорозі кількість людей хутко росла, побачивши прапора всі хто мав вільний час, збігались під нього.

Сонце ясно світило і блакитні фарби прапора мов гукали про волю, закликали до неї, а жовті фарби торкали серце кожного селянина, кажучи йому про те рідне море-ниву, яке він лишив далеко, далеко і за котрі він готов кожну хвилину покласти життя своє. Коли дійшли до міста кількість людей перебільшувала 1000 чоловік.

На трибуну вийшов т. Яценко і в декількох словах розказав, що віче улаштовано для того, щоб роз'яснити непорозуміння які виникають зараз поміж нами і товаришами росіянами та иншими, щоб предлюдно виявити всім, що рух наш є революційний і що він не може бути небезпечним для демократії російської і для демократії взагалі. В цей мент під'їхав автомобіль і з його вийшов начальник дивізії генерал-лейтенант Пустовойтенко. Оркестр заграв марш, а всі присутні дружно вітали шановного генерала. Нач. дивізії в коротких словах вітав віче і сказав, що не має часу лишитись тут, бо військові обов'язки примушують його зараз йти до шанців, але якщо син України він бажає бачити її вільною, а разом і славних синів її воїнів-козаків. Оркестр заграв славу, алевигуки „слава Україні“ та „слава п. генералові“ покрили згуки музики.

Після цього віче вислухало промову т. Миколаєнка, в якій він широко озвітив становище українського народу до спілки з Москвою після всієї революції.

ХРОНІКА

Зібрання учителів—солдат, офіцерів і військових урядовців частин Вінницького гарнізону.

15 серпня с. р. в 8 год. вечора в помешканні Вінницької Гарнізонної української військової Ради в Мурах відбулось перше зібрання учителів—солдат, офіцерів і урядовців частин Вінницького гарнізону. Зібрання відчинив підпоручик Гардель, якого обрано за голову; товаришем голови обрано солдата Процешина і писарем—солдата Яковенко. Першим обмірковувалось питання про економічне становище учителів, забраних до війська. Після докладного обмірковування цього питання, була принята така резолюція:

Позаяк поступили заяви, що де які земства не видають забраним учителям, прибавок, зібрання учителів ухвалило: учителям, забраним з учительських посад до війська, повинні зберегти їх місця, квартири, жаловання і всі прибавки воєнного часу до їх повернення із армії.

Другим обмірковувалось питання про необхідність учителів на селі в сучасний момент. Це питання викликало великі суперечки і нападки на старий царський уряд, який забрав учителів із сіл до війська, залишив для народа стражників, городових і жандармів. На це питання зібрання учителів ухвалило таку резолюцію:

Визнаючи необхідність присутності свідомих і енергійних робітників в сучасний момент на селах для підготовки населення до виборів в Установчі Збори і для участі їх в продовольствених, земельних і волостних комітетах, якими дійсно є виключно учителі, які ліпше других розуміють душу села і близько стоять в обороні прав трудячого люду, зібрання ухвалило:

Звернутися з проханням до військового міністра про негайне увільнення всіх учителів, які тільки є в дієвій армії, не рахуючись з чинами і званням їх.

Далі обмірковувалось питання про організацію учителів Вінницького гарнізону. За організацію учителів висловлювались майже всі члени зібрання. Промовці агадували, що всі групи і окремі класи мають вже свої організації, де висловлюють свої вимоги і так чи инакше мають можливість подати свій голос. Учителі початкових шкіл, позаяк більшість їх забрано до війська, не подали свого голосу, були неорганізовані. Тільки організація учителів дасть їм можливість висловити свої бажання і поділитися думками з тим невеликим числом товаришів на селах, які залишились на своїх посадах і не забрані до військової служби, мали зв'язок з учительськими організаціями уже існуючими і вкупі захищати свої права і права народної школи в вільній Україні і вільній Росії, а через те зібрання учителів одногодосно ухвалило:

Організувати в м. Вінниці учительську спілку учителів частей Вінницького гарнізону і обрати свій виконавчий комітет. Таємним голосуванням обрані: головою—підпоручик Гардель, товаришем голови—салдат Юркевич, писарем—салдат Яковенко, членами—салдат Процешин і пра-

порщик Кузьменко; кандидати до них: прапорщик Полтавський, солдат Яворський і підпоручик Коссюченко.

В кінці засідання збори учителів ухвалили післати телеграму до Військового Міністра з проханням про негайне увільнення всіх учителів із армії (в копіях—Міністру Народної Освіти, Українській Центральній Раді Начальнику Київської військової округи).

Українське військо в боях. Телеграма комісара північного фронту Станкевича: лічу своїм обов'язком підкреслити що в боях 8 вересня українські роти особливо виділились не тільки мужньою завзятою обороною, але і лицарським переходом в контр-атаку на атакуючі війська ворога. Виключна відвага цих рот одмічається всіми військовими начальниками.

Ревельський окружний суд відмовив в реєстрації устава військової української організації комісії. Відмова мотивована тим, що „ціль організації протирічить законові про єдність армії“ і що „закона про формування територіальних армій ще не видано“.

Телеграма від начальника генерального штаба: „повідомляю, що одночасно з сим мною зроблено по телеграфу розпорядження командуючому військами київської округи про українізацію одної з київських шкіл прапорщиків, яку Генеральний Комітет сам вибере.

Телеграма із ставки від голови Генерального Комітету Петлюри:

„Разом з Павленком Кедровським та Скрипчинським в присутності помішника начальника штаба верховного главнокомандуючого вели розмову з верховним главнокомандуючим Керенським.

Верховний Главнокомандуючий визнав необхідним задовольнити зроблені по питанню об українських дивізіях і корпусах заяви і усунути перепони що досі лише шкодили українізації і для виконання передав начальнику штаба верховного главнокомандуючого, з котрим я ще буду мати розмову.

Телеграма від діжурного генерала із ставки.

У зміну телеграми 22 серпня, сповіщаю, що начальник штаба верховного главнокомандуючого в порозумінню з головним управлінням Генерального Штаба приказав: документи на салдат, котрі перейшли на службу в українські і ті, що українізуються части до 20 серпня (августа) с. р. без задержки вислати по новому місцю служби цих салдат, всіх же салдат українців, що отлучились після 20 серпня лічить дезертирами на загальних основах і з ними поступати по всій строгості законів.

Українські артисти організуються.

14 вересня в помешканні Троїцького Народного Дому відбулось зібрання українських акторів; на ньому ухвалено а) поповнити організаційний комітет акторів представництвом від кожної акторської корпорації в кількості одного представника від 25 чоловік (і меншого числа) і двох, як що склад корпорації налічує біль як 25 членів; б) надати цьому комітетові обов'язок.

1) технічно підготувати скликання Першого Українського З'їзду артистів.

2) Скликати зразки статутів як окремих місцевих артистичних спілок, так і всеукраїнських.

3) підготувувати матеріал про утворення національного театру.

4) розглянути, оскільки правдивий той шлях, на який став комітет національного театру надаючи мистецтву того чи иншого характеру.

Перше зібрання нового організаційного акторського комітету відбулось у неділю 17 вересня у помешканні Укр. Війс. Генер. Комітету о 4 год. (Пансіон Лешової Володимирська вулиця).

При Українським Військовим Генеральним Комітеті в під'отділі військової освіти готуються і швидко вийдуть такі військові підручники: Муштровий та Польовий устав, різні підручники до вивчення кулометів всіх систем. Замовлення приймаються зазделегідь.